

### İslamiyet Öncesi Türklerin Sosyal ve Kültürel Hayatı

- Türkler, İslamiyet'i kabul etmeden önce Orta Asya bozkırlarında yaşamışlardır.
- Yaşadıkları coğrafya; Türklerin hayat tarzını, kültürünü ve düşünce yapısını doğrudan etkilemiştir.
- Bu nedenle Türk kültürü, tarihçiler tarafından "**Bozkır Kültürü**" olarak adlandırılır.

#### Bozkır Kültürünün Temel Özellikleri

- Konar-göçer yaşam yaygındır.
- Ekonominin temeli hayvancılıktır.
- At, Türk yaşamının merkezindedir.
- Savaşçılık ve askerlik günlük hayatın bir parçasıdır.

#### At Kültürü

- At; ulaşım, ticaret, hayvancılık ve savaş alanlarında kullanılmıştır.
- At figürleri; halı, kilim, kemer tokası, kılıç kabzası gibi eşyalara işlenmiştir.
- Ata rahat binmek için pantolon giyilmiştir.

#### Sosyal Yapı ve Töre

- Toplum yapısı **aile** → **boy** → **millet** şeklindedir.
- Yazılı kanun yerine **töre** uygulanmıştır.
- Her birey gerektiğinde savaşabilecek şekilde yetiştirilmiştir.
- Hükümdarlar ve önemli kişiler **kurgan** adı verilen anıt mezarlara gömülmüştür.

#### Sanat, Mimari ve Edebiyat

- **Çadır (otağ)** kültürü yaygındır.
- Halıcılık, kilim dokumacılığı, kuyumculuk gelişmiştir.
- **Pazırık Halısı**, dünyanın bilinen en eski halısıdır.
- **Oğuz Kağan(Asya Hun), Ergenekon(Göktürkler), Türeyiş ve Göç Destanlar(Uygurlar)** sözlü edebiyatın önemli örnekleridir.
- **Orhun Kitabeleri**, Türklerin bilinen ilk yazılı belgeleridir.
- Uygurlar döneminde **kâğıt** ve **matbaa** kullanılmış, kütüphaneler kurulmuştur.

### Türklerin İslamiyet'i Kabul Süreci

- Türklerin Müslümanlarla ilk teması Hz. Ömer Dönemi fetihleri ile başlamıştır.
- Ancak Türklerin toplu hâlde İslamiyet'i kabul etmesi zaman almıştır.

#### Türklerin İslamiyet'i Kabul Etme Nedenleri

- **Gök Tengri inancı** ile **İslamiyet** arasında benzerlikler olması(tek Tanrı inancı, ahiret anlayışı, ahlak ve temizlik)
- Türk cihan hâkimiyeti düşüncesi ile İslam'daki cihat anlayışının benzerliği
- Abbâsîlerin eşitlikçi ve adaletli politikaları
- 751 Talas Savaşı'nda Türklerin Müslümanları desteklemesi
- **Bu gelişmeler sonucunda Türkler kitleler hâlinde Müslüman olmuştur.**

### İslamiyet Sonrası Türklerin Sosyal ve Kültürel Hayatı

- **İslamiyet'in kabulüyle birlikte Türklerin yaşamında önemli değişimler yaşanmıştır.**

#### Sosyal Hayat

- **Boy sistemi** devam etmiştir.
- **Konar-göçer** hayat sürse de **şehirleşme** artmıştır.
- Hayvancılık ve tarım yapılmış, şehirlerde esnaflık yaygınlaşmıştır.
- İpek Yolu üzerindeki şehirlerde ticaret gelişmiştir (**Semerkant, Buhara, Kaşgar**).

### Adem GÜNGÖR-Sosyal Bilgiler Öğretmeni

#### Mimari ve Sanat

- **Cami, medrese, kervansaray, hamam, türbe** gibi yapılar inşa edilmiştir.
- **Kurgan** geleneği bırakılmış, **türbe** mimarisi gelişmiştir.
- Geometrik ve bitkisel süslemeler öne çıkmıştır.
- **Hat** ve **tezhip** sanatları gelişmiştir.

#### Eğitim ve Bilim

- **Medreseler** kurulmuş, bilim insanları yetişmiştir.
- Vakıflar aracılığıyla eğitim ve sosyal hizmetler desteklenmiştir.
- Türk-İslam dünyasında âlimler ve bilim insanları yetişmiştir.

#### Dil ve Edebiyat

- Arapça ve Farsçadan kelimeler alınmış, ancak Türkçe yaşamaya devam etmiştir.
- **Kutadgu Bilig** ve **Divanü Lügati't-Türk** ilk Türk-İslam eserleridir.
- **Destan** ve **menkıbe** geleneği sürmüştür.

**Menkıbe:** Din büyüklerinin hayatını anlatan hikâyelerdir.

### İlk Müslüman Türk Devletleri

#### KARAHANLILAR (840-1212)

- İlk Müslüman Türk devletidir.
- Kurucu topluluklar: Karluk, Yağma, Çiğil Türklerinin birleşmesiyle oluşmuşlardır.
- **Satuk Buğra Han** döneminde İslamiyet'i kabul etmişlerdir..
- Resmî dil: Türkçe

#### Dönemin önemli yazılı eserleri:

- **Kutadgu Bilig** (Yusuf Has Hâcib)
- **Divanü Lügati't-Türk** (Kaşgarlı Mahmud)
- **Semerkant, Buhara, Kaşgar** önemli kültür merkezleri olmuştur.

#### GAZNELİLER (963-1187)

- Kurucusu **Alp Tigin**'dir.
- En parlak dönemi **Gazneli Mahmud** dönemidir.
- Sultan unvanını kullanan ilk Türk hükümdarı Gazneli Mahmud Hindistan'a 17 sefer düzenlenmiştir.
- Bilim insanı **Bîrûnî** desteklenmiştir.
- **Dandanakan Savaşı** (1040) sonrası zayıflamışlardır.

#### BÜYÜK SELÇIKLU DEVLETİ (1040-1157)

- Kurucusu **Tuğrul Bey**dir
- **Dandanakan Savaşı** ile devlet kurulmuştur.
- **Pasinler (1048)** ve **Malazgirt (1071)** savaşları Anadolu'nun kapılarını Türklere açmıştır.
- En parlak dönemi **Melikşah** dönemidir.
- Vezir **Nizamülmülk** döneminde **Nizamiye Medreselerini** kurmuşlardır.
- Türk-İslam mimarisi gelişmiştir.

#### Bilgi Notu:

- **Türklerin İslamiyet'i kabulüyle birlikte:**
- Türk kültürü korunmuş,
- İslam medeniyetiyle birleşerek **zengin bir Türk-İslam kültürü** ortaya çıkmıştır.
- Bu miras; **sanat, mimari, dil, eğitim ve devlet anlayışında** günümüze kadar etkisini sürdürmüştür.